

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

Kultura mluvených projevů vybraných zlínských médií

(TV RTA Zlín, Rádio Zlín)

bakalářská diplomová práce

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

2008

Magda Karlíková

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v seznamu v závěru práce. Souhlasím s tím, aby tato práce byla využita ke studijním účelům na Univerzitě Palackého v Olomouci.

V Olomouci dne 25. června 2008

Magda Karlíková

OBSAH

Úvod.....	5
Pravidla pro fonetický přepis	7
1 Kultura mluveného projevu.....	8
2 Zkoumané jevy.....	10
2.1 Samohlásky	10
2.1.1 Odchyly v kvalitě samohlásek	10
2.1.2 Odchyly v kvantitě samohlásek	10
2.2 Souhlásky	11
2.2.1 Ráz v češtině	11
2.2.2 Spojování souhlásek.....	12
2.2.2.1 Spojování souhlásek párových.....	12
2.2.2.2 Spojení se souhláskami nepárovými	12
2.2.2.3 Spojení s předložkami <i>s, se, přes</i>	13
2.2.2.4 Spojení sykavek	13
2.2.2.5 Výslovnost souhlásek foneticky stejných	14
2.2.2.6 Výslovnost souhlásek artikulačně příbuzných.....	14
2.2.2.7 Výslovnost souhlásky [j].....	16
2.2.2.8 Nenormativní redukce jiných souhláskových spojení	16
2.2.2.9 Souhlásková spojení s [m], [n], [ň]	16
2.3 Slovní přízvuk	17
2.3.1 Přízvukování slabičných předložek	17
2.4 Zvukové prostředky větné.....	17
2.4.1 Frázování.....	17
2.4.2 Intonace	18
3 Rádio Zlín.....	19
3.1 Pavel Nášel.....	19
3.2 Petr Zubíček	21
3.3 Jakub Ohnutek.....	25
3.4 Jitka Pospíšilová.....	29
3.5 Vendula Březinová.....	32

3.6 Srovnání hlasatelů Rádía Zlín	36
4 RTA ZLÍN.....	40
4.1 Zdeněk Dvořák.....	40
4.2 Jan Čada	42
4.3 Lucie Valová	44
4.4 Srovnání projevů moderátorů RTA Zlín.....	45
4.5 Srovnání moderátorů RTA Zlín a Rádía Zlín	47
Závěr	48
Anotace	50
Bibliografie	51

Volně vložené přílohy: 1 CD

ÚVOD

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá kulturou mluvených projevů hlasatelů-moderátorů médií, která působí v rozhlasové a televizní sféře přímo na území krajského města Zlín, tj. Rádio Zlín a RTA (Regionální televizní agentura) Zlín. Mluvené projevy těchto pracovníků jsou studovány na pozadí ortoepické normy češtiny a jsou s ní konfrontovány.

Bakalářská diplomová práce obsahuje souhrn pravidel pro fonetický přepis, nastínění zkoumaných ortoepických jevů, oddíly věnované analýze projevů moderátorů Rádía Zlín a RTA Zlín a závěrečné zhodnocení jednotlivých médií. K bakalářské diplomové práci je přiložen kompaktní disk, na němž jsou ve formátu *mp3*¹ uloženy analyzované sestříhané zvukové záznamy projevů moderátorů Rádía Zlín a RTA Zlín. Soubory jsou označeny jménem moderátora v takové podobě, jak je na ně odkazováno v textu bakalářské práce.

Pro analýzu hlasatelů Rádía Zlín bylo vybráno pět moderátorů. Jedná se o dvě ženy a tři muže, jeden z kolegů pouze přednáší předem připravené psané zpravodajství a servis pro posluchače, projevy ostatních kolegů jsou rozděleny na texty čtené z předem připravených materiálů (kulturní tipy, pozvánky, zajímavosti) a na mluvní projevy tvořené bezprostředně, spatra (ohlášení následujících skladeb, vlastní komentáře). Zvukový materiál byl vybrán z nahrávek formátu *mp3* pořízených v červenci a srpnu roku 2007. Od každého hlasatele byl pro ortoepickou analýzu sestříhán zhruba devadesátivteřinový záznam věnovaný jednomu typu projevu.

V rámci RTA Zlín jsou zkoumáni tři moderátoři, z toho je jedna žena. Ve svých studiových výstupech pronášejí text zobrazující se ve čtecím zařízení (jde tedy o předem připravený projev). Zlínská vydání pořadu *Minuty regionu* byla vysílána v lednu roku 2008, pro potřeby analýzy byly záznamy, zveřejněné na internetové stránce <http://www.rta.cz>, převedeny do formátu *mp3* a zbaveny obrazové, pro analýzu nepodstatné složky. Každému moderátorovi je věnován sestříhaný zvukový záznam v délce zhruba devadesáti vteřin, stejně jako v případě záznamů hlasatelů Rádía Zlín, proto můžeme mluvíci srovnat.

¹ Formát *mp3* slouží pro přenos digitalizovaného zvuku a je založen na kompresi.

Projevy moderátorů jsou zkoumány ve vztahu k platné ortoepické normě češtiny, jak ji představuje Jiřina Hůrková ve své publikaci *Česká výslovnostní norma* (1995)², odchylky od této normy jsou zaznamenány a komentovány na základě provedených analýz. Vzhledem ke geograficko-regionální poloze pobytu tvůrců komunikátů jsou na segmentální rovině předpokládány ortoepické problémy zejména s užší výslovností vokálů a nenormativní znělou asimilací v průběhu realizace souhláskových spojení, dále nenáležité dloužení krátkých vokálů, krácení dlouhých vokálů, různé přereky, na suprasegmentální rovině chyby v intonaci a frázování. Předpokládáme také menší výskyt chyb v projevech předem připravených než v projevech mluvených bezprostředně, spatra.

Zvukové záznamy byly přehrávány v počítačovém přehrávači *Winamp*³, v případě nejasností (zejména v průběhu studia přítomnosti rázu a znělosti hlásek) jsme pracovali s oscilogramy⁴ vytvořenými v počítačovém programu *Nero Wave Editor*⁵ a *Audacity*.⁶

² Jedná se o nejnovější příručku zabývající se ortoepií, je dostupná pro širokou veřejnost, vychází z příruček Milana Romportla *Výslovnost spisovné češtiny I* (1967) a *Výslovnost spisovné češtiny II* (1978), nyní již rozebraných a nedostupných.

³ Software pro přehrávání hudby, volná verze dostupná např. na internetové stránce <http://www.winamp.wz.cz>

⁴ Trojrozměrné zobrazení amplitudy a frekvence zvukové vlny v čase.

⁵ Tento multimediální software je volně ke stažení např. na internetové stránce <http://www.nero-burning.net>

⁶ Volně šiřitelný software pro nahrávání a editaci zvuku ke stažení např. na internetové stránce <http://audacity.sourceforge.net>

Pravidla pro fonetický přepis

[]	fonetický přepis je uvozen hranatými závorkami
?	ráz
á, é, í, ó, ú	dlouhá samohláska je označena čárkou nad písmenem
I, E	velká písmena značí otevřenost samohlásky
<i>i, e</i>	kurzíva značí uzavřenost samohlásky
^h esl ^h i	písmena v horním indexu označují hlásky oslabené až chybějící
ŋ	zadopatrové <i>n</i>
ʒ	znělá afrikáta dásňová přední
ʒ̤	znělá afrikáta dásňová zadní
?u domu	hlavní slovní přízvuk spočívá na původní předložce
?u domu , ?u domu	hlavní slovní přízvuk je přesunut na první slabiku po původní předložce
potstolem	hlavní slovní přízvuk spočívá na předložce
pot stolem	hlavní slovní přízvuk je přesunut na první slabiku po předložce
/	oddělení fráze pauzou, intonací
//	absolutní pauza, výrazné oddělení fráze pauzou, zejména dvou vět
↑	stoupající melodie intonace
→	melodie intonace nekoncového větného úseku
↓	klesající intonace

V prepisech neznačíme znělost a neznělost ř, diftongy, hezitační zvuky, nádechy.

Důkladně prepisujeme nejen zkoumané jevy, ale všechny realizované hlásky.

1 KULTURA MLUVENÉHO PROJEVU

Důležitosti kultury a kultivovanosti mluveného projevu ve sdělovacích prostředcích si všímá František Daneš v příručce *O mluveném slově*:

„Při dnešním rozšíření a významu rozhlasu musí nám na jazykové hodnotě vysílání velmi záležet, neboť rozhlas je nejčastější příležitostí pro široké vrstvy slyšet mluvený spisovný jazyk. Rozhlasové projevy jsou proto vlastně jakousi »školou mluveného jazyka«, působí tu mnohdy (třebas jen podvědomě) jako vzor, svádějící k napodobování.“⁷

Podobně význam kultury mluveného projevu hodnotí Jiřina Hůrková v příručce *Česká výslovnostní norma*:

„Význam mluvené podoby jazyka v posledních desetiletích našeho století daleko překročil rámeček, který míval v dobách, kdy ještě neexistovaly takové prostředky široké působnosti mluveného slova, jako je rozhlas a po 2. světové válce televize. Dosah a význam veřejných mluvených projevů vzrůstá v současné době se vznikem nových rozhlasových stanic a soukromých i regionálních televizí. (...) Všichni si jistě uvědomujeme, že mluvené slovo působí často mocněji, bezprostředněji než slovo psané. Předpokladem působivosti, účinnosti mluveného projevu je jeho kultura, kultivovanost. Stupeň této kultivovanosti může být různý, ale nezbytným předpokladem v úsilí o kulturu mluveného slova je znalost normativní spisovné výslovnosti – ortoepie.“⁸

Marie Krčmová potom definuje ortoepii jako „nauku o spisovném užívání spisovně tvořených hlásek“ a připomíná, že „ortoepická pravidla jsou součástí normy spisovného jazyka a jsou v mnoha jazycích kodifikována. Aktivní znalost těchto pravidel zajišťuje nejen srozumitelnost řeči, ale i spisovnost zvukové stránky projevu a jeho plnou kultivovanost.“⁹

Kultura veřejného mluveného projevu tedy těsně souvisí s dodržováním ortoepických pravidel, od profesionálních mluvčích se očekává, že se budou vyjadřovat kultivovaně. Mnohé výkumy však dokazují, že ne vždy se jim to daří. Jmenujme například studii Zdeny Palkové, Jitky Veroňkové-Janíkové, Barobory Hedvábné *Zvuková podoba rozhla-*

⁷ Daneš, F. – Hála, B. – Jedlička, A. – Romportl, R. *O mluveném slově*. (1953), s. 108

⁸ Hůrková (1995), s. 8

⁹ Krčmová (1984), s. 8

sové češtiny.¹⁰ Předmětem tohoto příspěvku byla úroveň řeči ve zpravodajství veřejno-právních stanic, zejména Rádiožurnálu. Účastníci testu, který byl uskutečněn před deseti lety, velmi negativně hodnotili především výslovnost vokálů a chyby v intonaci hlasatelů rozhlasu. Výzkum z roku 2003 přinesl obdobné výsledky, častěji se však objevuje deformace konsonantů, především souhláskových skupin na rozhraní slov. Analýza ukazuje sestupnou tendenci jazykové kultury českých mluvčích.

O dalším podobném výzkumu podává zprávu článek Jitky Janíkové *Moderátoři televizního zpravodajství (ze série poslechových testů „Řečový vzor“)*.¹¹ Testováno bylo celkem dvanáct mluvčích tří televizních stanic: České televize, Novy a Primy. Hlasatelé chybovali především v kvalitě samohlásek – častá je otevřená výslovnost samohlásek, zkracování dlouhých samohlásek, u některých mluvčích se vyskytují logopedické vady, někdy při výslovnosti oslabují souhlásky, přesouvají přízvuk z původní slabičné předložky, nedostatečně odlišují ukončené a neukončené výpovědi.

V této práci budeme sledovat, jak bylo již v úvodu naznačeno, projevy hlasatelů a moderátorů zlínských médií na pozadí platné ortoepické normy a budeme si všimnout nejčastějších prohřešků proti této normě.

¹⁰ In: *Proměna rozhlasového výrazu a tvaru*, Praha, 2003, s. 20–39

¹¹ In: *Čeština doma a ve světě*, č. 3–4, Praha, 2001, s. 178–203

2 ZKOUMANÉ JEVY

2.1 Samohlásky

2.1.1 Odchylky v kvalitě samohlásek

Setkáváme se s výraznými odchylkami od normativních podob samohlásek [i–í], [e–é] a [o] směrem k jejich větší otevřenosti: samohlásky [i–í] se blíží svou zvukovou podobou znění samohlásek [e–é], samohlásky [e–é] se blíží k [a–á], obdobně [o] k [a], např. *vím* [vém], *film* [felm], *otevři* [otavři], *léto* [láto], *prosim* [prasim], *stroj* [straj] apod.¹² Příliš otevřená výslovnost někdy vede i k záměnám významu slov, ten někdy domýšlíme jen z kontextu: *Slovinsko–Slovensko*, *této–táto*, *kroj–kraj*, *hodí–hadí* apod.¹³

Jako odchylka od výslovnostní normy se hodnotí také poněkud užší výslovnost samohlásek, např. zavřenější samohlásky [e–é], [o] a [i–í] u mluvčích z některých oblastí Moravy (Haná, Valašsko).

2.1.2 Odchylky v kvantitě samohlásek

Délka samohlásky může mít rozhodující vliv na význam slova a může jednotlivé tvary od sebe odlišovat (např. *rád –rada*, *mysli–myslí* apod.¹⁴) V současných mluvených projevech je rozšířenou neortoepickou odchylkou zkracování dlouhých vokálů, nejvíce se to týká vysokých samohlásek [í] a [ú]: *rohlík* [rohlik], *myslím* [mislim], *říkám* [řikam], *vím* [vim], *pánům* [pánum], *bratrům* [bratrum], *můj* [muj].¹⁵ I ve spisovných veřejných projevech se můžeme setkat s krácením dlouhé samohlásky [é], zejména v koncovkách *-ého*, *-ému*, např.: *loňského* [loňskeho], *dlouhému* [dlouhemu] apod.¹⁶

Výslovnostní norma vyžaduje přesné rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, pravopis kvantity v českých slovech je vodítkem pro jejich normativní výslovnost.

¹² Hůrková (1995), s. 19

¹³ Hůrková (1995), s. 19

¹⁴ Hůrková (1995), s. 19

¹⁵ Hůrková (1995), s. 20

¹⁶ Hůrková (1995), s. 20

2.2 Souhlásky

2.2.1 Ráz v češtině

Ráz se vytváří automaticky před samohláskou po každé absolutní pauze, je samozřejmý na začátku věty, pokud věta začíná samohláskou, např. *udělej to dnes* [ʔud'elej to dnes], ale také uprostřed věty, např. *okolo obory* [ʔokolo ʔobori], *utichly ulice* [ʔu'tichli ʔulice] atd.¹⁷ V běžné konverzaci se ráz příliš neuplatňuje, z hlediska profesionální mluvní techniky nelze výslovnost s rázem podceňovat, použití rázu přispívá k větší srozumitelnosti mluveného projevu a zabraňuje nepřipustnému splývání slov, např. realizace spojení *k obru* jako [kobru] má úplně jiný význam.

Za závaznou se považuje výslovnost s rázem po neslabičných předložkách *k*, *s*, *z*, *v*, např.: *k obědu* [kʔobjedu], *v okně* [fʔokně], *z Evropy* [sʔevropi] apod. Výslovnost bez rázu typu *k obědu* [kobjedu], *v okně* [fokně], *z Evropy* [sevropi], popř. se souhláskou znělou *k obědu* [gobjedu], *v okně* [vokně], *z Evropy* [zevropi]¹⁸ se považuje za nenormativní. Dále doporučujeme výslovnost s rázem po setkání dvou samohlásek na hranici slabičné předložky a slova se samohláskovým začátkem, např. *do Ostravy* [doʔostravi], *po ulici* [poʔulici] atd., při setkání dvou samohlásek na hranici slabičné předložky a slova se samohláskovým začátkem, např. *poučit* [poʔučit], *neúnavný* [neʔúnavní] atd., ve složených slovech jako *modrooký* [modroʔokí], *jihooamerický* [jihoʔamerický], *pravoúhlý* [pravoʔúhlí] atd., na při setkání dvou samohlásek na hranici slov, např. *celá Evropa* [celá ʔevropa], *tato úroda* [tato ʔúroda] atd.¹⁹

¹⁷ Hůrková (1995), s. 25

¹⁸ Hůrková (1995), s. 25

¹⁹ Hůrková (1995), s. 26

2.2.2 Spojování souhlásek

*Asimilace znělostní*²⁰

2.2.2.1 Spojování souhlásek párových

Asimilace znělosti souhlásek párových zasahuje spojení všeho druhu: na začátku i uprostřed slova, např. *kdo* [gdo], *všech* [fšex], *hádká* [hátka], v mezisloví a ve spojení s předložkou, např. *s hostem* [zhostem], *přines ho* [přinez ho].²¹

Výslovnost souhláskového spojení *sh* je dvojí: jako [sx] – *shořet* [sxořet], *shoda* [sxoda], nebo jako [zh] – *shledat* [zhledat], *shodit* [zhod'it]²² – tato znělá výslovnost je rozšířena především na Moravě. Obě výslovnostní podoby jsou pokládány za rovnocenné a normativní.

2.2.2.2 Spojení se souhláskami nepárovými

Před koncovkou 1. os. množ. čísla rozkazovacího způsobu *–me*, končí-li na neznělou souhlásku párovou, se považuje za normativní výslovnost s neznělou souhláskou *kupme* [kupme], *vraťme* [vraťme]. Podoby se souhláskou znělou *kupme* [kubme], *vraťme* [vrad'me]²³ jsou pocíťovány jako nenormativní.

Končí-li kmen na souhlásku znělou, doporučuje se výslovnost se souhláskou neznělou na konci kmene, např. *buďme* [buťme], *hledme* [hleťme].²⁴ Výslovnost s původní znělou souhláskou se připouští jako oblastní varianta.

Předložku *k* ve spojení se slovem, které začíná na nepárovou souhlásku [m], [n], [ň], [j], [l], [r] a před retozubným [v] vyslovujeme nezněle: *k ránu* [kránu], *k mamince* [kma-mince], *k vínu* [kvínu]. Znělá výslovnost (vesměs nářeční) typu *k ránu* [gránu], *k mamince* [gmamince], *k vínu* [gvínu]²⁵ se považuje za nenormativní.

Ve spojení párové a nepárové souhlásky v mezisloví vyslovujeme koncovou párovou souhlásku prvního slova nezněle: *tak málo* [tak málo], *až jindy* [aš jindi], *pokud mi* [pokut

²⁰ Asimilace znělosti – „změna, při které se znělostní kvalita souhlásky mění podle znělostní kvality sousední souhlásky tak, aby celá skupina byla buď znělá, nebo neznělá.“ Palková (1994), s. 145

²¹ Hůrková (1995), s. 28

²² Hůrková (1995), s. 28

²³ Hůrková (1995), s. 28

²⁴ Hůrková (1995), s. 29

mi] apod. Výslovnost se souhláskou znělou *tak málo* [tag málo], *až jindy* [až jindi], *pokud mi* [pokud mi]²⁶ se považuje za odchylku od výslovnostní normy.

Výslovnost tvaru pomocného slovesa *být* se znělou souhláskou [zme] se považuje jako zcela nenormativní, lze však realizovat výslovnost s redukováním *j*, tj. [sme].²⁷

2.2.2.3 Spojení s předložkami *s*, *se*, *přes*

Předložka *s* ve spojení s 2. pádem se vyslovuje zněle i před nepárovými souhláskami z *mostu* [zmostu], z *věže* [zvježe]. Ve spojení se 7. pádem je možná výslovnost obojí, znělá i neznělá: *s matkou* [smatkou] i [zmatkou].²⁸

Vokalizovaná podoba *se* ve spojení se 7. pádem má vždy podobu neznělou, např. *se zdravím* [sezdravím], *se sestrou* [sesestrou] apod. Podoby se souhláskou znělou *se zdravím* [zezdravím], *se sestrou* [zesestrou]²⁹ se považují za nenormativní.

Předložka *přes* se chová, jako by na konci bylo psané *z*: *přes náves* [přeznáves], *přes louku* [přežlouku] apod. Pouze před souhláskami neznělými a před pauzou podléhá podobě znělosti a je neznělá: *přes kopec* [přeskopec], *přes tebe* [přestebe] apod.³⁰

*Asimilace artikulační*³¹

2.2.2.4 Spojení sykavek

Za normativní se považuje výslovnost uchováající původní podoby obou souhlásek: *sčesat* [sčesat], *s Číny* [sčíni], *přesčas* [přesčas], *píščitý* [píščití], *hežčí* [hesčí], *rozčilený* [rosčilení].³² Ostrá sykavka [s] se v nenormativních podobách přizpůsobuje následující tupé polosykavce [č]: *sčesat* [ščesat], *nesčetný* [neščetný], *s Číny* [ščíni], *přesčas* [přeščas], *píščitý* [píščití], *hežčí* [heščí], *rozčilený* [roščilení].³³

²⁵ Hůrková (1995), s. 29

²⁶ Hůrková (1995), s. 29

²⁷ Hůrková (1995), s. 29

²⁸ Hůrková (1995), s. 29

²⁹ Hůrková (1995), s. 29

³⁰ Hůrková (1995), s. 29

³¹ „Asimilace artikulační se změnou místa tvoření je změna, při které souhláska přizpůsobuje místo svého tvoření souhlásce sousední; ostatní vlastnosti původní souhlásky zůstávají zachovány.“ Palková (1994), s. 145

„Asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření je změna, při které artikulační překážka charakteristická pro určitou souhlásku ovlivní podobu souhlásky sousední.“ Palková (1994), s. 146

³² Hůrková (1995), s. 31

³³ Hůrková (1995), s. 31, asimilace artikulační se změnou místa tvoření

Často také dochází k nenormativní splývavé výslovnosti redukci³⁴ první souhlásky daného spojení, např. *rozšířený* [rošíření], *přes šedesát* [přešedesát], *bez šíje* [bešíje], *mužský* [muskí], *pražský* [praskí], *třebíčský* [třebíckí], místo výslovnosti se zachováním základních podob souhlásek *rozšířený* [rossšíření], *přes šedesát* [přessšedesát], *bez šíje* [bessíje], *mužský* [mušskí], *pražský* [prašskí], *třebíčský* [třebíčskí].³⁵

2.2.2.5 Výslovnost souhlásek foneticky stejných

Druhem artikulační spodoby je také zjednodušená výslovnost dvou souhlásek zvukově, tj. foneticky stejných. Výslovnost zdvojená se doporučuje ve všech případech, v nichž by mohlo dojít k podstatným změnám smyslu: *přetančit–předtančit*, v tvarech substantiv a adjektiv typu *racci* (od racek), *cvrččí*, *křeččí*; na švu složených slov: *půllitr*, *dvojjazyčný*, *čtverrohý* apod.; v příponách *-me* rozkazovacího způsobu: *oznamme*, *uvědomme si* apod.; ve spojeních s částicí *-li*, např. *dal-li*, *věděl-li* apod.; na hranici dvou slov, z nichž jedno končí a druhé začíná stejnou souhláskou: *byl lovec*, *náš Šimon*, *na bezpečném místě* (nikoliv [bilovec], [nášimon], [na bespečnémíst'e] apod.).³⁶

Pro profesionální mluvený projev se zdvojená výslovnost souhlásek rovněž doporučuje: na švu předpon *před-*, *od-*, *nad-* a slovního základu, který taktéž začíná souhláskami [t], [d], např. *naddůlní* [naddúlní], *podtext* [pottekst], *odtud* [ʔottut], *nadto* [natto]; na švu předpon *roz-*, *bez-* a u slov začínajících sykavkami [s], [z], např. *rozzáříl* [rozzáříl], *rozsach* [rossax], *rozsadit* [rossad'it] apod.³⁷

2.2.2.6 Výslovnost souhlásek artikulačně příbuzných

Výslovnost souhlásek dásňových [t], [d] a sykavek [s], [š]: doporučuje se oddělená výslovnost obou členů souhláskového spojení na švu předpon *od-*, *pod-*, *nad-*, např. *podstata* [potstata], *podsvětí* [potsvjet'í], *představení* [přetstaveňí], *nadšení* [natšeňí], *odstavec* [otstavec] apod.³⁸; v obdobných souhláskových spojeních s předložkami *nad*, *od*, *pod*, *před*, např. *nad stromy* [natstromi], *pod skalou* [potskalou], *před tebou* [přetsebou], *od*

³⁴ Při redukci „se oslabuje kvalitativní a kvantitativní charakteristika samohlásky, případně obojí.“ Palková (1994), s. 146

³⁵ Hůrková (1995), s. 31, asimilace artikulační se změnou místa tvoření

³⁶ Hůrková (1995), s. 32

³⁷ Hůrková (1995), s. 32

³⁸ Hůrková (1995), s. 33, asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření

Šumavy [otšumavi] apod.³⁹; na hranici slov, zejména ve spojení se zvratným zájmenem *se*, *si*, např. *bát se* [bátse], *přiznat si* [přiznatsi], nikoliv *bát se* [báce], *přiznat si* [přiznatci] apod.⁴⁰

Ve spojení *d + z*, *d + ž* se v profesionálních mluvených projevech doporučuje uchovávat výslovnost obou členů souhláskového spojení, např. *podzim* [podzim], *Bydžov* [bidžof], *nad zemí* [nadzemí], *od života* [odživota], nikoliv však [požim], [bižof], [nazemí], [ʔoživota].⁴¹

Podobně se ve spojeních *t + c*, *t + č*, *d + c*, *d + č* doporučuje uchovávat výslovnost obou členů, např. *otci* [otci], *odčítat* [otčítat], *světci* [svjetci], *být často* [bít často], *od času* [otčasu], nikoliv však [oci], [očítat], [svjeci], [bíčasto], [očasu] apod.⁴²

Spojení souhlásek [tʰ], [dʰ], [tʰt] se vyslovuje zřetelně se zachováním plné výslovnosti obou hlásek, např. *předtisk* [přetʰisk], *od tělesa* [otʰelesa], *oddělení* [oddʰeleňí], *před dětmi* [předdʰetmi], *veďte* [veʰte], *plaťte* [platʰte], *pusťte* [pusʰte] (nikoliv [puste]).⁴³

Pro profesionální mluvní projevy se doporučuje uchování plné výslovnosti předopatrových souhlásek [t], [d], [n] ve spojení s tvrdopatrovými [tʰ], [dʰ], [ň], např. *pondělí* [pondʰelí], *špatně* [špatʰne], *podnik* [podňik], nikoliv [poňdelí], [špatʰne], [podňik]⁴⁴ – případy palatalizace [t], [d], [n] však norma připouští jako možné varianty.

Neměkčená (neasimilovaná) výslovnost [t], [d], [n] se doporučuje ve spojeních předložek *od*, *pod*, *nad*, *před* se jménem, např. *od něho* [odňeho], *pod ním* [podňím], *nad níkým* [nadňikým], *před nízkým* [předňíským], nikoliv [odňeho], [podňím], [nadňikým], [předňíským] apod.⁴⁵; a v mezisloví všude tam, kde se uvedené souhlásky dostanou do těsného sousedství, např. *snad nikdo*, *sklon těla*, *on děkuje*, *svět nikoho* (nikoli [snaďňigdo], [skloňtʰela], [oňdʰekuje], [svjetʰnikoho]) apod.⁴⁶

³⁹ Hůrková (1995), s. 33, asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření

⁴⁰ Hůrková (1995), s. 33, asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření

⁴¹ Hůrková (1995), s. 33, asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření

⁴² Hůrková (1995), s. 33

⁴³ Hůrková (1995), s. 33

⁴⁴ Hůrková (1995), s. 34, asimilace artikulační se změnou místa tvoření

⁴⁵ Hůrková (1995), s. 34, asimilace artikulační se změnou místa tvoření

⁴⁶ Hůrková (1995), s. 34, asimilace artikulační se změnou místa tvoření

2.2.2.7 Výslovnost souhlásky [j]

V neutrálních hlasatelských projevech se nezjednodušená výslovnost tvarů slovesa *být* s počátečním [j] pocit'uje jako nepřirozená.

V normativní výslovnosti se [j] zachovává na počátku slov *jméno, jdu, jdi, jmění, jmelí* (nikoliv [méno], [du], [d'i], [mňeňí] apod.) a uvnitř slov v tvarech jako *půjdu, půjdeme, půjčím, nepůjčím* (nikoliv [puđu], [pudeme], [pučím], [nepučím] apod.).⁴⁷

2.2.2.8 Nenormativní redukce jiných souhláskových spojení

Zjednodušování souhláskových spojení mohou snižovat srozumitelnost mluveného slova, redukcí může slovo nabýt i jiného významu, srov. *zdělat–vzdělat, zdát se–vzdát se, spínat–vzpínat* aj.⁴⁸

V mluveném projevu zachováváme plnou výslovnost souhláskových spojení na začátku slov *když, kdyby, který, některý*: [gdiš], [gdibi], [kterí], [ňkterí], nikoliv však [diš], [dibi], [kerí], [ňkerí]; *vždycky, vzbudit, hřeben* nikoliv jako [ždicki], [zbuďit], [řeben]; dále uprostřed slov: *prázdný, prázdniny* nikoliv jako [prázní], [prázňini], *švestka, jestli* nikoliv jako [šveska], [jesli], *deštník, šťastný, zvláštní* nikoliv jako [dešňík], [šťasní], [zvlášňí] nebo [zlášňí]; na konci slov: *jedenáct, dvanáct* nikoliv jako [jedenác], [dvanác] nebo [jedenást], [dvanást].⁴⁹

2.2.2.9 Souhlásková spojení s [m], [n], [ň]

Ve spojení nosových souhlásek se sykavkami vyslovujeme původní podobu sykavky: slova a slovní spojení jako *slovenský, plzeňský, jen se dívej, menšina, manžel, jenže* nikoliv jako [slovenckí], [plzenckí], [jence], [menčina] [manžel], [jenže] apod.⁵⁰

Ve spojení [n] s retnými souhláskami [p], [b] se nemění [n] v [m], např. slova *klenba, hanba* nikoliv jako [klemba], [hamba].⁵¹

⁴⁷ Hůrková (1995), s. 34

⁴⁸ Hůrková (1995), s. 35

⁴⁹ Hůrková (1995), s. 35

⁵⁰ Hůrková (1995), s. 36, asimilace artikulační se změnou způsobu tvoření

⁵¹ Hůrková (1995), s. 36, artikulační asimilace se změnou místa tvoření

Výslovnost psaného *mě* je vždy [mňe], tedy *město*, *v zimě* nikoliv jako [mjesto], [vzimje].⁵²

2.3 Slovní přízvuk⁵³

2.3.1 Přízvukování slabičných předložek

Jednoslabičná předložka se vyslovuje spolu s následujícím slovem jako jeden zvukový celek: *do stolu*, *před východem* atd.⁵⁴ Jde o předložky původní *bez*, *do*, *na*, *o*, *od*, *po*, *pod*, *před*, *přes*, *při*, *u*, *za* a vokalizované podoby předložek neslabičných *ke*, *ku*, *se*, *ze*, *ve*.

Odchytky v přízvukování předložek původních vykazují předložková spojení např. s nesklonným slovem: *Dostal se do příliš nebezpečné situace.*; následuje-li slovo příliš dlouhé: *pro nezapomenutelné chvíle*; pokud chceme zdůraznit jádro výpovědi: *pro takového člověka*.⁵⁵

Nepůvodní předložky (*blíž*, *dle*, *krom*, *skrz*, *stran*, *vně* apod.) slovní přízvuk zpravidla nemívají: *dle nového zákona*, *blíž přírodě* apod.⁵⁶

2.4 Zvukové prostředky větné

2.4.1 Frázování

Frázování souvisí s významovou výstavbou věty, člení ji pomocí různých zvukových prostředků (pauzou, změnou melodie řeči) na úseky, které k sobě těsněji významově patří. Odchytkou od správného členění věty je rozpojování těsných spojení: *Poslechněte si / oblastní předpověď počasí pro Českou / republiku*.⁵⁷

⁵² Hůrková (1995), s. 36

⁵³ Slovní přízvuk – „zvuková prominence určité slabiky vzhledem k slabikám sousedním.“ Palková (1994), s. 277

⁵⁴ Hůrková (1995), s. 38

⁵⁵ Hůrková (1995), s. 39

⁵⁶ Hůrková (1995), s. 40

⁵⁷ Hůrková (1995), s. 41n

2.4.2 Intonace⁵⁸

Základní intonační průběh věty oznamovací je klesavý (celkově klesavý tón výpovědi, kadence)⁵⁹: *Děti se vrátily domů.* [d'eti se vrá'tili domú ↓]. Podobnou intonaci mají otázky doplňovací (uvedeny tázacím slovem, např. *Kdy se vrátíte?* [gdi se vrá'títe ↓]).⁶⁰ Ve zvukových podobách, které se odchyľují od normy, poslední slabika koncového větného úseku mírně stoupá, někdy bývá i prodloužena samohláska poslední slabiky (*k večeru* [kvečeru ↑], *odpoledne* [ʔotpoledné ↑]).⁶¹

Intonační průběh větných úseků nekoncových (polokadence)⁶² má několik forem, nejčastější je melodie stoupavá: *já jsem přišel* [já sem při↓šel↑].⁶³ Odchylná realizace kadence větných úseků nekoncových odpovídá vesměs kadenci oznamovací věty, což působí na posluchače rušivě a nepřispívá k okamžitému pochopení významového spojení vět.

Intonační průběh zjišťovací otázky je stoupavý (antikadence)⁶⁴: *Vrátili se k obědu?* [vrá'tili se kʔobjedu ↑]. V nenormativních kadencích zjišťovací otázky (otázka, na kterou stačí odpovědět ano nebo ne) je slabika přízvučná pronesena nejvyšším tónem a v dalších slabikách výška klesá. Taková odchylná kadence zjišťovací otázky se blíží kadenci oznamovací věty nebo i nekoncového větného úseku. Přitom zjišťovací věta má stejnou gramatickou podobu jako věta oznamovací, intonace je jediným prostředkem, který oba druhy vět rozlišuje: *Vrátili se k obědu.* [vrá'tili se kʔobjedu ↓]. *Vrátili se k obědu?* [vrá'tili se kʔobjedu ↑].⁶⁵

Nepředpokládáme, že se v ukázkách budou vyskytovat všechny nastíněné jevy, proto budeme v analýzách zmiňovat jen ty jevy, které se v nahrávkách objevily.

⁵⁸ „Základem intonace je průběh výšky tónu ve větě nebo její části, tj. melodické změny hlasu, které uživatel jazyka hodnotí jako součást výpovědi (nebo její části).“ Palková (1994), s. 160

⁵⁹ „Kadence je založena na celkově klesavém průběhu tónu výpovědi od intonačního centra do konce.“ Krčmová (1984), s. 103. „Intonační centrum se realizuje komplexem zvukových prostředků, z nichž základní je intonace. Obvykle stojí na posledním taktu výpovědi.“ Palková (1994), s. 290

⁶⁰ Hůrková (1995), s. 44

⁶¹ Hůrková (1995), s. 44

⁶² „Polokadence je charakterizována poklesem hlasu před intonačním centrem.“ Krčmová (1984), s. 103

⁶³ Polokadence dále značena symbolem →

⁶⁴ „Antikadence je charakterizována vzestupem hlasu před intonačním centrem.“ Krčmová (1984), s. 103

⁶⁵ Hůrková (1995), s. 45

3 RÁDIO ZLÍN

Působí v rozhlasovém světě od září 1992, patří k nejposlouchanějším rozhlasovým stanicím na Zlínsku, každý týden si jej naladí přes 100 tisíc posluchačů.⁶⁶

Projevy hlasatelů jsou rozděleny na texty čtené z předem připravených písemných materiálů (zprávy, pozvánky na kulturní akce, novinky ze světa hudby, informace o soutěžích pořádaných rádiem) a na mluvní projevy vytvářené moderátory bezprostředně, spatra (upoutávky na následující skladby, vlastní komentáře ke zprávě). Veškeré nahrávky jsou v délce zhruba 90 vteřin.

3.1 Pavel Nášel⁶⁷

Čte pouze předem připravené zprávy a další servis pro posluchače (předpověď počasí, dopravní informace). Samotné zprávy trvají zhruba 2 minuty. Nepřipravené texty pronášené spatra se nevyskytly.

Nášel občas zkracuje dlouhé vokály, především vysoké vokály [i], [u]: *zlínského* [zlínske], *týden* [tiden], *prvního* [prvniho], *násilím* [násilim], *speciálních* [specijálňih], nenáležitě dloužení krátkých vokálů se u Nášela nevyskytlo.

Vokály při výslovnosti nedeformuje, ojediněle se vyskytne příliš zavřená výslovnost vokálu [i]: *zprávy* [správi], *školu obklíčenou teroristy* [školu ?opklíčenou teroristi] a výjimečně příliš otevřená výslovnost vokálu: *balance* [bllance].

Nášel dobře realizuje spojení samohlásek vyžadující ráz: *s osobním autem* [s?osobňím ?autem], objevují se však spojení realizovaná bez rázu, která tak nevhodně splývají: *o uplynulém* [?ouplinulém], *za sobotu a v neděli* [zasobotu a vneděli], *no a* [no a], *v severoeseckém* [fseveroeseckém].

Nenormativní výslovnost souhláskových skupin není u Nášela častá, vyskytují se ale některá nenormativní spojení, např. disimilace způsobu artikulace⁶⁸: *devatenáct* [devate-

⁶⁶ Informace převzaty z internetové stránky <http://www.radiozlin.cz>

⁶⁷ Nahrávka PAVEL NÁŠEL na přiloženém CD

nást], *čtyři* [štiri]; někdy nenáležitě asimiluje [x] v [h]⁶⁹ v koncovkách slov: *při dopravních nehodách* [přidopravníh nehodáx], *speciálních ruských* [specijálňih ruskíx].

Nášel dodržuje pravidla o přízvukování předložek a nechybuje tedy v přesunu přízvu-ku na původní předložky ve spojení se jménem: *na českých silnicích* [načeskíx silňicíx].

Nášel někdy chybně frázuje:

V pátek kolem sedmnácté hodiny se stala v Otrokovicích u penzionu Lípa dopravní nehoda.

[// fpátek kolem sedumnácté hod'ini / se stala f?otorokovicíx ?upenzijonu lípa doprav-
ní nehoda //] – slova *dopravní nehoda* nejsou oddělena a nevhodně splývají s názvem
penzionu

Taky zítra bude zataženo s přeháňkami. Jsou tady další odpolední zprávy.

[// taki zítra bude zataženo spřeháňkami sou tadi další dopedňní správi //] – věty na
sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

No a s tím souvisí i další zpráva. Zlínská policie totiž žádá naše posluchače o pomoc.

[// no a s'ím souvisí ?i další správa zlínská policije to'íž žádá naše posluchače ?opo-
moc → //] – věty na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

Nášel intonuje náležitě, někdy však kadence oznamovací věty připomíná polokadenci
nekoncového větného úseku, to vše zřejmě ve snaze spojit věty jedné zprávy v jediný lo-
gický celek:

Tragická bilance na českých silnicích pokračuje.

[// tragická bilance načeskíx silňicíx pokračuje → //]

*O uplynulém víkendu na našich vozovkách zemřelo při dopravních nehodách celkem
osm lidí.*

[// ?ouplinulém víkendu nanašix vozofkáx zemřelo přidopravníh nehodáx / celkem
?osum lid'í →//]

⁶⁸ „Disimilace – rozlišení hlásek, zvětšení akustických a artikulačních rozdílů dvou hlásek v jednom řečovém úseku.“ Krčmová (1984), s. 44

⁶⁹ Nenáležitá znělostní asimilace [x] v [h] ve spojení se souhláskami jedinečnými.

... že začali střílet na školu plnou rukojmích obklíčenou teroristy.

[že začali střílet naškolu plnou rukojmíx ?opklíčenou teroristi ↑ //]

Případně se objevuje kadence oznamovací věty místo polokadence nekoncového úseku, posluchač tak nepředpokládá další pokračování věty:

Celkem se stalo čtyři sta čtyřicet nehod a za většinu havárií mohl nesprávný způsob jízdy a nepřiměřená rychlost.

[// celkem se stalo čtířista čtířicet nehod ↓ / ?a zavječinu havárijí mohl nesprávní spúsop jízdí a nepřimněřená rixlost ↓ //] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

3.2 Petr Zubíček

Projevy pronášené spatra⁷⁰

Moderátor Petr Zubíček při váhání nenáležitě dluouží krátké vokály: *z našeho* [znašehó], *lákadla* [lákadlá], *akce* [?akcé], *potřebu* [potřebú], *do kina* [dokiná], *proč* [próč], *a* [?á], *i* [Í], *na* [ná], *dva* [dvá], *na Barboru* [nabarború], *s Martinem* [zmarťiném], *a* [?á], *vedoucího* [vedoucíhó], *Ohnutka* [?ohnutká], *potřebujete* [potřebujetÉ], *interpretka* [?Interpretká], *kupodivu* [kupod'ivú], *pravda* [pravdá], *neměli* [nemňelÍ], výjimečně nenáležitě krátí dlouhé vokály: *mají* [maji], *velikánský* [velikánski].

Občas vokály vyslovuje příliš otevřeně: *párty* [pártI], *hity* [hitI], *i* [?I], *taky* [takI], *přihlásili* [přihlásIII], *šanci* [šancI], *v akci* [f?akcI], *grády* [grádI], *i* [?I], *si* [sI], *potřebujete* [potřebujetÉ], *interpretka* [?Interpretká], *neměli* [nemňelII], *zprávy* [správI], *byl* [bII].

V případě doporučené výslovnosti s rázem někdy realizuje bez rázu: *na vlastní oči* [navlasní oči], *a už* [?a uš].

Vyskytují se nepřesnosti ve výslovnosti souhláskových skupin, např. asimilace místa artikulace: *hanba* [hamba]; *elize*⁷¹: *písničky* [písňice], *samozřejmě* [samozřejně], *nějakou*

⁷⁰ Nahrávka PETR ZUBÍČEK – spatra na přiloženém CD

⁷¹ „Elize je vypouštění hlásek.“ Palková (1994), s. 146

[ňákou], *jednoho hitu* [jedno^ho^hitu], *na vlastní oči* [navlasní oči], *ještě* [ʔešʔe], *hvězdy* [vjezdí] – možná záměna *hvězdy* a *vjezdy*; nenormativní asimilace znělosti párového konsonantu ve spojení se souhláskou jedinečnou: *s Martinem* [zmarʔiném], *moc neseďí* [moz neseďí], *bysme* [bizme].

Odchyly v přízvukování původních předložek nejsou časté: *na soutěžní pár* [na sou-
těžní pár].

Někdy chybí ve frázování a jednotlivá slovní spojení nevhodně rozpojuje:

Už to vypadalo, že to bude autor jednoho hitu ...

[// ʔuš to vipadalo / že to bude ʔautor / jedno^ho^hitu]

Byl tam teď velikánský liják ...

[// bIl tam teʔ / velikánski / liják]

Někdy věty navazují příliš rychle, bez pauzy:

Prohrát není žádná hanba – tak to se zpívá v jedné české písničce a samozřejmě to platí i na soutěžní pár číslo dva, na Barboru s Martinem a vedoucího Kubu Ohnutka.

[// prohrát↓ / neňí žádná hamba tak to se spívá vjedné české písňice / ʔa samozřejmě to / platí ʔí ná souřežní pár číslo / dvě / na barboru zmarʔiném → / ʔá vedoucíhó / kubu ʔohnutká ↓] – nevhodně rozpojuje některá slovní spojení, některé části vět na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

Chybná realizace koncového větného úseku věty oznamovací:

Už to vypadalo, že to bude autor jednoho hitu, ale poměrně slušně válí na Rádiu Zlín.

[// ʔuš to vipadalo / že to bude ʔautor / jedno^ho^hitu → / ʔale pomňerňe slušňe válí na-
rádiju zlín → //] – polokadence v místě koncového větného úseku věty oznamovací

Správná intonace otázky zjišťovací:

Taky vám to tak úplně moc nesedí?

[// takI vám to tak úplně moz nesedí ↑ //]

Realizace předem připraveného textu⁷²

Zubíček často nenáležitě dluží krátké vokály: *bude* [budé], *můžete* [múžeté], *popřemýšlejte* [popřemíšlejtÉ], *teda* [tedá], *svoji* [svojí], *desku* [deskú], *alba zpěvaček* [ʔalbá spevaček], *Korida* [koridá], případně také zkracuje dlouhé vokály: *další* [dalši], *velkého* [velkeho], *od deváté* [oddeváte], *historického* [historickeho], *fénixův* [feniksúf], *odmítá* [ʔodmíta], *padesát hitů* [padesát hItu].

Často vyslovuje vokály otevřeně: *let* [lEt], *mix* [mIks], *dámy* [dámI], *popřemýšlejte* [popřemíšlejtÉ], *dařit* [dařIt], *finále* [finálE], *vystoupení kapely* [vIstoupeňI kapelI], *Intolerance* [ʔIntolerance], *do Malenovic* [domalenovIc], *Tajnosti* [tajnosťI], *film* [fIlm], *večer* [večEr], *tehdy* [tehDI], *pětici* [pjetʔIcI], *doplnili* [doplňIlI], *hitů* [hItu], někdy se přeřekne: *za každou* [zakaždú].

Výjimečně se objeví spojení dvou samohlásek, které Zubíček realizuje bez rázu: *uskuteční už* [ʔuskutečňI už].

Někdy chybje ve výslovnosti souhláskových spojení, vyskytuje se asimilace způsobu artikulace: *Kotojedská* [kotojecká]; disimilace způsobu artikulace: *devatenácti* [devatenástʔi], nenáležitá zjednodušená výslovnost dvou souhlásek stejných na hranici slov: *na druhém místě* [nadruhémístʔe]; nenormativní asimilace znělosti párového konsonantu ve spojení se souhláskou jedinečnou: *devatenáct let* [devatenáž let], *navíc vystoupí* [navíz vistoupí]; nežádoucí redukce souhlásek: *pod vlivem* [pod^vlivem], *zpěvačka* [spevačka].

Ojediněle přesouvá přízvuk na první slabiku po předložce původní: *na e-mailové adrese* [na ʔímejlové ʔadrese].

⁷² Nahrávka PETR ZUBÍČEK – připravené na přiloženém CD

Zubíček někdy chybuje ve frázování:

... to znamená i dámy do tohoto týmu můžete zařadit, popřemýšlejte, do čeho byste se tak mohli pasovat ...

[to znamená ?i dámy / do tohoto týmu můžete / zařadit popřemýšlejte / do čeho byste se tak / mohli pasovat] – slovní spojení nevhodně rozpojeno, věty na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

... promo zavínáč rádio zlín tečka cé zet, pokud v Kroměříži se vám bude jaksepatří dařit ...

[promo / zavínáč / rádio zlín / tečka cézet pokud v Kroměříži se vám bude / jaksepatří dařit] – věty na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

V průběhu akce navíc vystoupí skupina historického šermu Revertar.

[// fprúbjehu ?akce navíc vystoupí skupina / historického šermu / revertar //] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Další kolo nebo další turnaj ...

[// další / kolo nebo další turnaj] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Pětici nejprodávanějších desek doplnily ještě alba zpěvaček ...

[// pjetlci nejprodávanějších desek doplnili / ještě / ?albá / spevaček] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Klidné písne však ve studiu odmítá zpívat namol.

[// klidné písne však ve studiu ?odmítá / zpívat namol //] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Někdy chybně realizuje kadenci koncových větných úseků věty oznamovací:

Zpěvačka Avril Lavigne, ta musí teda za každou cenu šokovat.

[// spevačka ?evril laviň / ta musí tedá za každou cenu šokovat → //] – polokadence v místě koncového větného úseku věty oznamovací

Ale ne svojí muziky, nýbrž alkoholu.

[// ?ale né svoji muziki / níbrš ?alkoholu → //] – polokadence v místě koncového větného úseku věty oznamovací

Klidné písně však ve studiu odmítá zpívat namol.

[// klidné písně však vestudiju ?odmítá / spívat namol → //] – polokadence v místě koncového větného úseku věty oznamovací

3.3 Jakub Ohnutek

Projevy pronášené spatra⁷³

Moderátor Jakub Ohnutek až příliš často protahuje délku vokálů, když váhá: *živě* [živjÉ], *čas* [čas], *a* [?á], *ani* [?áni], *všeho* [fšehó], *doma* [domá], *mezi* [mezÍ], *slibuju* [slibujú], *třeba* [třebá], *srpna* [srpná], *na to* [nató], *jako* [jakó], *co* [có], *kdekoliv* [gdekolíf], *taky* [takÍ], *na to* [nató] Ke krácení vokálů u něj nedochází často: *já vám* [ja vam], *víkendové* [víkendove], *já* [ja], *věřím* [vjeřim], *soutěžící* [souřezíci].

Mnoho vokálů vyslovuje zřetelně otevřeně: *hezky* [heskI], *živě* [živjÉ], *čtyřicet šest* [čtIrIcečest], *neleníme* [nElEňímE], *chvíli* [chvílI], *zpátky* [spátkI], *hit* [hIt], *čekejte* [čekejtE], *pány* [pánI], *hit* [hIt], *od nich* [?otňIx], *na prášky* [napráškI], *v práci* [fpracI], *mezi* [mezÍ], *hodinou* [hodInou], *slibuju* [slibujú], *informaci* [Informaci], *chystá* [xIstá], *si* [sI], *hit* [hIt], *těším* [těšÍm], *rádía* [rádlja], *hit* [hIt], *hodiny* [hodInI], *taky* [takI], *taky* [takÍ], *rytmy* [rItmI], *jejich* [jEjIx], *rádía* [rádlja], *na rádiu* [narádlju], *vyhrávat* [vIhrávat], *v rádiu* [vrádlju].

Ohnutek výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *ať už* [?ať už], *informaci o tom* [?Informaci otom], *no a teď* [no a teť], *no a já* [no a ja].

Chybuje zřídka ve výslovnosti některých souhláskových skupin, vyskytuje se např. elize:, *devadesát sedmičku* [devadesásedmičku], *vlastně* [vlasně]; asimilace způsobu artikulace: *čtyřicet šest* [čtiricečEst]

⁷³ Nahrávka JAKUB OHNUTEK – spatra na příloženém CD

Ojedinele nenáležitě přesouvá přízvuk na první slabiku po předložce původní: *na pá-ny* z *Backstreet Boys* [na pánI].

Ohnutek někdy chybí ve frázování:

No a teď další příjemné a taky romantické rytmy z vašeho oblíbeného rádia.

[// no a te' / další / příjemné → / ?a takÍ / romantické rItmI↓ / zvašeho ?oblíbeného rádIja ↓ //] – chybně rozpojená slovní spojení a zároveň klesající kadence na místě nekoncového větného úseku

Každý den po dobu celé šou budete vyhrávat úžasné víkendové pobyty.

[// každí den podobu celé šou / budete vIhrávat ?úžasně / víkendové pobItI //] – chybně rozpojené slovní spojení

Často chybně realizuje nekoncové větné úseky:

... pode mnou už rockově naladění Snow Petrol.

[podemnou ?uš / rokovje naladěňI↓ / snou petrol↓ //] – objevuje se nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

P!nk z toho všeho byla na prášky se svým Just Like a Pill na Rádiu Zlín.

[// pInk stoho fšeho bIla naprášKI ↓ / se svým žast lajk e pil / narádiju zlín ↓ //] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

Ať už jste v práci nebo doma, všude tam vás zdravím a mezi jednadvacátou a dvadvacátou hodinou slibuju třeba informaci o tom, co pro vás Rádio Zlín chystá od prvního srpna.

[// ?ať ?uš ste fpráci nebo doma ↓ / fšude tam vás zdravím ↓ / ?á mezÍ jednadvacátou ?a dva?advacátou hodinou ↓ / sIbujú ↓ / třebá ↓ / ?Informaci ?otom / co provás rádijo zlín xistá / ?otprvního srpná ↓ //] – objevuje se nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku, nevhodně rozpojuje některá slovní spojení

Tak pokud vás to zajímá, počkejte si na to stejně jako na hit od Jam and Spoon a já se na devadesát sedmičku opravdu těším.

[// tak pokut vás to zajímá → / počkejte sI nató / stejně jako / nahIt / ?ot / džem en spún → / ?a já se na devadesásedmičku ↓ / ?opravdu těšÍm ↓ //] – nevhodně rozpojuje

některá slovní spojení, objevuje se nenormativní klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku

Výjimečně chybně realizuje kadenci koncevných větných úseků věty oznamovací:

... *na Rádiu Zlín půjdeme zpátky za muzikou.*

[narádiju zlín půjdeme spátKI zamuzikou → //] – polokadence místo kadence koncevého větného úseku věty oznamovací

Realizace předem připraveného textu⁷⁴

Ohnutek často nenáležitě dluží krátké vokály: *do toho* [dotohó], *do smrti* [dosmrťÍ], *přátel* [přátÉI], *obřad byl* [ʔobřád bíI], *a* [ʔá], *mu* [mú], *totiž* [toťíš], *zamotala* [zamotalá], *na* [ná], *páreček* [párečék], *Bono* [bonó], dlouhé vokály pak krátí ojediněle: *říkám* [říkám], *ženatý* [ženati].

Mnoho vokálů vyslovuje zřetelně otevřeně: *praštil* [prašťII], *bavič* [bavIč], *do smrti* [dosmrťI], *slíbil* [slíbiI], *za účasti* [zaʔúčastI], *přátel* [přátÉI], *byl* [bíI], *spoluhračé* [spoluhračÉ], *Chalkidiki* [xalkIdIkI], *pobývali* [pobívalI], *měli* [mňeli], *herečka* [hErEčka], *spatřili* [spatřilI], *v ruce* [vrucÉ], *objevil* [ʔobjevII], *byli* [bIII], *riviéře* [rIvIéře], *s dalšími* [zdalšímI], *hvězdami* [hvjezdami], *pěvecká* [pjEvecká], *i* [ʔI], *imponuje* [ʔImponujÉ], *dohromady* [dohoromadi], *uvidíme* [ʔuvidímÉ].

Ohnutek výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *praštil a* [prašťII a], *ať už* [ʔať uš].

Někdy chybí ve výslovnosti skupin souhlásek, objevují se redukce koncevé samohlásky: *přejeme vám harmonický* [přejeme vá^m harmonickí]; *elize: vlastním* [vlasním]; nenáležitá asimilace způsobu artikulace: *manželku* [manželku], *hollywoodská* [halIvúcká].

Někdy klade slovní přízvuk na první slabiku po předložce původní: *na dovolené v řeckém Chalkidiki* [na **d**ovolené vřeckém xalkIdIkI], *do dnešního dne* [do **d**nešního

dne], *na francouzských plážích* [na **francouskíx** plážíx], *na Francouzské riviére* [na **francouské rívljéře**].

Ohnutek někdy chybně frázuje:

Lásku a věrnost až do smrti si pár slíbil přímo v luxusním hotelu jen za účasti nejbližších přátel.

[// lásku ?a vjernost ?aš dosmrťI si pár slíbil přímo vluksusním / hotelu jen za?účastí nejbliších přátél //] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Obřad byl tak utajený ...

[// ?obřád / bíl tak ?utajení] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Možná se nechal inspirovat loňskou pravoslavnou svatbou, kterou na řeckém ostrově Sámos ...

[// možná se nexal ?Inspirovat loňskou / pravoslavoslavnou / svadbou kterou / nařeckém ?ostrovje sámós] – slovní spojení nevhodně rozpojeno

Výjimečně chybně realizuje intonaci koncového úseku věty oznamovací:

A teď jedna bulvární zpráva o Bonu Voxovi, který údajně podvádí svou manželku Eli-son Huson.

[// ?á teď jedna bulvární správa ?obonu voksovi / kteří ?údajně podvádí svou manželku / ?elisl hjusn → //] – polokadence místo kadence koncového větňého úseku věty oznamovací

⁷⁴ Nahrávka JAKUB OHNUTEK – připravené na přiloženém CD

3.4 Jitka Pospíšilová

Projevy pronášené spatra⁷⁵

Moderátorka Jitka Pospíšilová někdy nenáležitě dlouží krátké vokály: *i* [ʔÍ], *tady* [ta-dÍ], *na oběd* [naobjÉt], *no* [nÓ], *tušíte* [tušíÉ], *čas* [čas], *na web* [navép], *odhaleno* [ʔod-halenÓ], *na koho* [nakohÓ], *dvojice* [dvojecé], někdy Pospíšilová krátí vokály: *vím* [vim], *takové* [takovE], *kolegové* [kolegove], *tatínkové* [tařínkove], *blíží* [blíži], *červeného* [červeneho], *zdání* [zdáni], *aktualizované* [ʔaktualizovane], *aktuální* [ʔaktuáni], *od šestého* [ʔotšesteho], *vysílání* [visíláni].

Vokály vyslovuje velmi často otevřeně: *posloucháte* [poslouchátE], *věc* [vjEc], *hrajeme* [hrajEmE], *světem* [svjetEm], *světem* [svjetEm], *i* [ʔI], *tady* [ta-dÍ], *takové* [takovE], *věci* [vjEcI], *kamarádi* [kamarádI], *rozrodili* [rozrodilI], *kamarádky* [kamarátkI], *rozrodili* [rozrodilI], *by* [bI], *chtěli* [xřelI], *na oběd* [naobjÉt], *kapky* [kapkI], *zdánlivě* [zdánlivjE], *tušíte* [tušíÉ], *semifinále* [semifInálE], *zastavili* [zastavIII], *o půlnoci* [ʔopólnocI], *minut* [mInut], *chtěli* [xřelI], *právě* [právjE], *chvil* [xvII], *koukali* [koukallI], *si* [sI], *dvojice* [dvojecE], *těšit* [řešIt].

Výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje realizace spojení s rázem: *na oběd* [naobjÉt].

Pospíšilová nenormativně vyslovuje některé souhláskové skupiny, objevují se např. elize: *ještě* [ʔeště], *vždyť* [dIř]; *přesně* [přes^{ně}e], *Zlín* [zIⁿ], *věci* [vEcI], *schválně* [schváne], *dvanáct* [dvanác], *aktuální* [ʔaktuáni], *akruální* [ʔaktuáni], *obzvlášť tedy* [ʔobzvláš tedI], *dvanáct* [dvanás]. V mluvě Pospíšilové se vyskytují někdy přechyly: *aktualizované* [ʔaktualizované], *samořejmě* [samožře].

Výjimečně přesouvá přízvuk na první slabiku po předložce původní: *za deset minut dvanáct* [za **deset** mInut dvanáct].

Pospíšilová někdy chybuje ve frázování:

Tuhletu věc ...

[// tuhletu / vjEc] – nevhodné rozpojení slovního spojení

... jsou tady takové věci ...

[sou tadI / takovE vEcI] – nevhodné rozpojení slovního spojení

... dneska taková rajská na oběd, už se nám to blíží.

[dneska taková rajská naobjét ?uš se nám to blíží //] – věty na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

Chybné realizace nekoncových větných úseků:

Tak ale teď Mandražé a Kapky proti slzám na Rádiu Zlín.

[// tak ?ale te? mandražé / ?a kapkI proti slzám ↓ / narádiju zlín ↓ //] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

Realizace předem připraveného textu⁷⁶

Moderátorka Jitka Pospíšilová někdy nenáležitě dlouží krátké vokály: *tady* [tadÍ], *rajčat* [rajčát], *kečupy* [kečupÍ], *ano* [?áno], *ve Zlíně* [vezliňé], *dvojku* [dvojkú], *co* [có]; častěji krátí dlouhé vokály: *pro vás* [provas], *rajského* [rajske^ho], *milující* [milující], *mají* [majI], *ve Zlíně* [vezliňé], *mladé* [mlade], *vydávají* [vIdávajI], *filmové* [fIlmove], *bývalé* [bívale], *házenkářské* [hazeŋkařské], *Známé i neznámé* [známe ?I neznáme], *zláká* [zláka].

Vokály vyslovuje velmi často otevřeně: *tady* [tadÍ], *kečupy* [kečupÍ], *v Británii* [vbri-tánIjI], *mají* [majI], *energii* [?EnergIjI], *vitalitu* [vItalItu], *film* [fIlm], *kině* [kIňE], *kině* [kIňE], *hodiny* [hodInI], *Američanky* [?američaŋkI], *vydávají* [vIdávajI], *třicet* [třIcet], *v Tlumačově* [ftlumačovjE], *film* [fIlm], *právě* [právjE], *Luhačovice* [luhačovicE], *zavítali* [zavítalÍ], *mohli* [mohlI], *udělejte* [?ud'elejtE], *můžete* [múžetE], *taky* [takI].

Výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje realizace spojení s rázem: *zotavení a posílení* [zotaveŋí a posíleŋí].

⁷⁵ Nahrávka JITKA POSPÍŠILOVÁ – spatra na příloženém CD

⁷⁶ Nahrávka JITKA POSPÍŠILOVÁ – připravené na příloženém CD

Pospíšilová nenormativně vyslovuje některé souhláskové skupiny, objevují se např. elize: *zjistili* [zistʰIII], *rajského* [rajske^ho], *v sedmnáct nebo devatenáct třicet* [fsednác nebo devatenác třicet], *do lázní* [doláz^hí], *v devatenáct třicet* [vdevatenác třicet], *ve dvacet třicet* [dvacet třice], *jestli* [jesi], *panenek* [pannek], *aktuální* [ʔaktuáňí], objevuje se nenormativní asimilace znělosti párového konsonantu ve spojení se souhláskou jedinečnou: *tak můžete* [tag múžetE].

Výjimečně přesouvá přízvuk na první slabiku po předložce původní: *ve Velkém kině* [ve **vel**kém kIňE], *do Luhačovic* [do **lu**hačovic], *do těchto krajů* [do **t**echto krajů], v těchto případech jde však zřejmě o náležité zdůraznění jádra výpovědi a nebudeme je považovat za chyby v přízvukování.

Někdy chybně frázuje:

Filmové léto v Tlumačově, to pokračuje, dnes se můžete podívat na film Maharal – Tajemství talismanu.

[// fIlmove léto ftlumačovjE to pokračuje dnes se můžete podívat na fIlm / maharal / tajemství talismanu → //] – věty na sebe navazují příliš rychle, bez pauzy

Chybné realizace nekoncových větných úseků:

V malenovickém kině ve Zlíně vám nabízí španělský film Volver, který se promítá od dvacáté hodiny.

[// vmalenovickém kIňE vezliňÉ vám nabízí špaňelskÍ fIlm volver ↓ / který se promítá ?od dvacáté hodInI → //] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku, polokadence místo klesající kadence koncového větného úseku věty oznamovací

V prostorách kulturního domu Elektra bude právě dnes otevřena expozic Znamé i neznámé Luhačovice, kterou doplní výstava krojovaných panenek a loutek.

[// fprostorách kulturního domu ?elektra / bude právje dnes ?otevřena ?ekspozice známe ?i neznáme luhačovice ↓ / kterou doplní výstava / krojovaných pannek ?a loutek ↓ //] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

Někdy chybně realizuje kadenci koncových větných úseků věty oznamovací:

Začíná se ve dvacet třicet.

[// začíná se ve dvacet třicet → //] – polokadence místo kadence koncového větného úseku věty oznamovací

Tenhleten veleúspěšný film začíná v sedmnáct nebo v devatenáct třicet ve Velkém kině.

[// tenhleten veleúspěšný film začíná v sedmnáct nebo v devatenáct třicet ve velkém kině → //] – polokadence místo kadence koncového větného úseku věty oznamovací

3.5 Vendula Březinová

Projevy pronášené spatra⁷⁷

Moderátorka Vendula Březinová často prodlužuje vokály: *dozvíte* [dozvítÉ], *vyhrálo* [vIhráló], *mobily* [mobilÍ], *nevíte* [nevítÉ], *ještě* [ješt'É], *si* [sÍ], *několik* [několík], *je* [jÉ], *důležitosti* [důležitost'Í], *daleko za ty* [dalekó zatÍ], *požadavky* [požadafkÍ], *protože* [protožÉ], *asi* [ʔasÍ], *příprava* [přípravá], *dopadne* [dopadnÉ], *dáme* [dámÉ] Někdy zkracuje vokály: *nezbývá* [nezbíva], *jakým* [jakIm], *možná* [možna], *myslím* [mIzIIm], *být* [bIt], *oddílů* [ʔodd'ilu], *Zlín* [zlin], *já* [ja], *její* [jeji].

Vokály vyslovovuje velmi často otevřeně: *hodně* [hod'InÉ], *dozvíte* [dozvítÉ], *vyhrál* [vIhrál], *odnese* [ʔodnesÉ], *vyhrálo* [vIhráló], *mobil* [mobII], *mobily* [mobilÍ], *ještě* [ješt'É], *nevíte* [nevítÉ], *si* [sÍ], *Rádia* [rádIja], *tady* [tadI], *několik* [několík], *vybrat* [vIbrat], *esemesky* [ʔesemeskI], *zajímavé* [zajímavÉ], *jakým* [jakIm], *být* [bIt], *ty* [tI], *v přírodě* [fpřírod'E], *důležitosti* [důležitost'Í], *za ty* [zatÍ], *zmíněné* [zmínEnÉ], *požadavky* [požadafkÍ], *doby* [dobI], *by* [bI], *si* [sI], *mohli* [mohlI], *protože* [protožÉ], *asi* [ʔasI], *samy* [samI], *skautky* [skautkI], *pochopily* [poxopilI], *zase* [zasE], *my* [mI], *si* [sI], *vy* [vI], *slibuju* [slibuju].

Březinová výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *no a* [no a], *vidět už* [vId'et uš], *no a* [no a], *stavění stanu a příprava* [stav'Ení stanu a příprava], *jak už* [jak uš].

Někdy chybí ve výslovnosti souhláskových skupin, vyskytuje se např. asimilace způsobu artikulace: *skautských* [skauckíx], *skautské* [skaucké], *elize: prostě* [pros^te], *udělat* [ʔud^{el}at], *oddíl* [ʔod^íl], *jetli* [jesII], *stavění* [stav^jEňí], *řít* [říc], někdy se Březinová přeřekne: *myslím* [mIzlIm], *veřejně* [veřejne], *samozřejmě* [samozřmňe], *že* [ze].

Výjimečně přesouvá přízvuk na první slabiku po slabičné předložce původní: *po patnácté hodině* [po **pat**nácté hod^íňE].

Březinová často chybí ve frázování:

... kdo dneska vyhrál, které auto dneska vyhrálo, který majitel si dnes odnese mobilní telefon a taky samozřejmě který hlasující si dnes odnese ten mobil zároveň.

[gdo dneska vIhrál / které ʔauto / dneska vIhráló / který majtel sI dnes / ʔodnese / mobilní telefon / ʔa takI samozřemňe který / hlasující si ʔodnese ten mobil / zároveň //] – nevhodně rozpojená slovní spojení

... se samozřejmě umístí až daleko za ty výše zmíněné požadavky dnešní doby.

[se samozřmňe ʔumístí ʔaš dalekó zatí / víše zmíňEnÉ požadafkI / dnešní / dobI //] – nevhodně rozpojená slovní spojení

... protože jak už asi samy skautky pochopily, tak právě stavění stanu nebo příprava jídla v přírodě už dneska není tak aktuální ...

[protožÉ / jak už ʔasI / samI skautkI poxopIII tak právě stav^jEňí stanu nebo příprava / jídla fpřírod^E ʔuž dneska neňí tak ʔaktuální] – věty na sebe navazují příliš rychle bez pauzy, nevhodně rozpojené slovní spojení

Někdy chybně realizuje nekoncové větné úseky:

... už právě po patnácté hodině se dozvíte, kdo dneska vyhrál, které auto dneska vyhrálo ...

[ʔuž právěE po patnácté hod^íňE se dozvíÉ ↓ / gdo dneska vIhrál ↓ / které ʔauto / dneska vIhráló] – nenormativní klesající kadence v místě nekoncového větného úseku

⁷⁷ Nahrávka VENDULA BŘEZINOVÁ – spatra na příloženém CD

Realizace předem připraveného textu⁷⁸

Moderátorka Vendula Březinová často prodlužuje vokály: *Hradiště* [hrad'išťÉ], *třiceti* [třiceťÍ], *ozvaly* [ʔozvalÍ], *život* [žIvót], *a* [ʔá], *skautky* [skautkÍ], *na* [ná], *nezadlužit* [nezadlužít], *takže* [takžé], *zato* [zató], *třeba* [třebá], *i* [ʔÍ], *potvrdila* [potvd'ilá], *že* [žé], *tedy* [tedÍ], *samozřejmě* [samozřejmňÉ], *dívky* [ďífkÍ], *takže* [takžÉ], *třeba* [třebá]; někdy nenáležitě krátí dlouhé vokály: *bývalé* [bívalE], *tamějšího* [tamňejší^ho], *Házenkářské* [házenkárške], *před Kroměříží* [přetkromňeříži], *století* [stolet'i], *správného* [správneho], *ekologických* [ʔEkologickix], *veškeré* [veškere], *víc* [viz], *vedoucích* [vedoucix], *mluvčí* [mlufči], *skautského* [skauckeho].

Velmi často vyslovuje vokály otevřeně: *Ibývalé* [bívalE], *Hradiště* [hrad'išťÉ], *byste si* [bIste sI], *rádi* [rád'I], *zašli* [zašII], *kina* [kIna], *dvaceti* [dvaceťI], *třiceti* [třIceťI], *čtyři* [čtIřI], *prázdnin* [prázňIn], *silnice* [sIlnice], *od křižovatky* [ʔotkřižovatkI], *na Miňůvky* [namiňůfkI], *vozovky* [vozofkI], *ozvaly* [ʔozvalÍ], *skautky* [skautkÍ], *skandovaly* [skandovalI], *britské* [brickÉ], *svými* [svímI], *vedoucími* [vedoucímI], *připravovány* [připravováni], *chtějí* [xťejÍ], *vědět* [vjEd'Et], *i* [ʔI], *informací* [ʔInformací], *taky* [takI], *nábytek* [nábltek], *vybrat* [vIbrat], *si* [sI], *nezadlužit* [nezadlužít], *dále* [dálE], *ekologických* [ʔEkologickih], *i* [ʔÍ], *nezadlužit* [nezadlužit], *požadavky* [požadavkI], *Británii* [británIjI], *tedy* [tedÍ], *samozřejmě* [samozřejmňÉ], *tedy* [tedÍ], *dívky* [ďífkÍ].

Březinová výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *no a* [no a], *Miňůvky až* [miňůfkI aš], *přízpůsobí a bude* [příspůsobí a bude].

Někdy nenáležitě vyslovuje skupiny souhlásek, objevují se jevy jako např. elize: *dneska* [neská], *tamějšího* [tamňejší^ho], *prázdnin* [prázňIn], *s názvem* [snáz^vem], *prostě* [pros^fe], *nedostatečně* [nedostateč^ňe], *prostě* [pros^fe], *jednoho* [jedno^ho]; objevuje se nenormativní asimilace znělosti párového konsonantu ve spojení se souhláskou jedinečnou: *ekologických vědomostí* [ʔEkologickih vjedomost'í], *víc než* [viz neš], asimilace artikulač-

⁷⁸ Nahrávka VENDULA BŘEZINOVÁ – připravené na přiloženém CD

ní: *čtyřicet sedm* [čtiřicecedum]; přereky: *samožřejmě* [samožřně], *pokud* [pokuť], *můžete* [múžede], *pokud* [pokuť].

Výjimečně přesouvá přízvuk na první slabiku po slabičné předložce původní: *na dnešní život* [ná dnešší žIvót].

Březinová někdy chybuje ve frázování:

Až do konce prázdnin bude částečně uzavřená silnice první třídy ...

[// až dokonce prázňin / bude částečne ?uzavřená / silňice první třídi] – věty na sebe navazují příliš rychle bez pauzy, nevhodně rozpojené slovní spojení

jak se nezadlužit

[jak sÉ / nezadlužit] – rušivě rozpojené slovní spojení

V této ukázce někdy chybuje v intonaci:

No a pokud jste z Uherského Hradiště, tak byste si třeba rádi zašli do tamějšího kina Hvězda.

[// no a pokuť ste s?uherského hradíšťÉ / tag bIste sI třeba rádI zašII dotamňejšího kIna hvjezda → //] – realizovaná polokadence místo kadence koncového větného úseku věty oznamovací

3.6 Srovnání hlasatelů Rádia Zlín

Údaje v tabulkách vyjadřují počty chyb, kterých se hlasatelé ve svých projevech dopustili.

Srovnání předem připravených a spatra pronášených projevů

Petr Zubíček - spatra

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	20	2	16	0	2	40
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	8	3	1	0		12
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	2	6			9
Celkem	61					

Petr Zubíček - připravené

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	9	7	18	0	1	35
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	2	2	1	2		7
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	8	3			12
Celkem	54					

Z tabulek zřetelně vidíme u Petra Zubíčka celkové zlepšení výslovnosti vokálů a konsonantů a jisté zhoršení v suprasegmentální rovině v projevech předem připravených oproti projevům nepřipraveným, pronášeným spatra. Připravený projev obsahuje o 8 procent méně chyb než projev spatra.

Jakub Ohnutek - spatra

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	16	6	38	0	4	64
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	2	0	1	0		3
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	5	6			12
Celkem	79					

Jakub Ohnutek - připravené

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	11	2	34	0	2	49
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	2	0	2	0		4
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	4	4	1			9
Celkem	62					

Z tabulek lze vyčíst u Jakuba Ohnutka výrazné zlepšení výslovnosti vokálů a méně chyb v intonaci projevů předem připravených oproti projevům spatra. Připravený projev obsahuje o 22 procent méně chyb než projev spatra.

Jitka Pospíšilová - spatra

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	10	12	35	0	1	58
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	10	0	0	1		11
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	3	1			5
Celkem	74					

Jitka Pospíšilová - připravené

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	7	13	29	0	1	50
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	8	1	0	2		11
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	0	1	5			6
Celkem	67					

Tabulky ukazují u Jitky Pospíšilové méně chyb ve výslovnosti vokálů, zato se zhoršila intonace v projevech předem připravených oproti projevům nepřipraveným, pronášeným spatra. Připravený projev obsahuje o 9,5 procenta méně chyb než projev spatra.

Vendula Březinová - spatra

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	16	9	41	0	5	71
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	6	0	2	4		12
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	6	1			8
Celkem	91					

Vendula Březinová - připravené

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	19	12	45	0	3	79
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	8	2	1	4		15
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	1	3	1			5
Celkem	99					

U Venduly Březinové vidíme celkové 8% zhoršení projevů předem připravených oproti projevům nepřipraveným, pronášeným spatra.

Srovnání hlasatelů – z hlediska projevů pronášených spatra

	Vokály	Konsonanty	Supraseg. rovina	Celkem
Petr Zubíček	40	12	9	61
Jitka Pospíšilová	58	11	5	74
Jakub Ohnutek	64	3	12	79
Vendula Březinová	71	12	8	91

V rámci projevů pronášených spatra bychom nejlépe ohodnotili Petra Zubíčka s 61 chybami, níže by se umístila Jitka Pospíšilová se 74 chybami v projevu, dále Jakub Ohnutek se 79 chybami a nejhůře by se umístila Vendula Březinová s 91 chybami v projevu pronášeném spatra. V tabulce nenajdeme jméno Pavla Nášela, neboť jeho projev spatra se pro analýzu nepodařilo zajistit.

Srovnání hlasatelů – z hlediska předem připravených projevů

	Vokály	Konsonanty	Supraseg. rovina	Celkem
Pavel Nášel	12	4	7	23
Petr Zubíček	35	7	12	54
Jitka Pospíšilová	50	11	6	67
Jakub Ohnutek	49	4	9	77
Vendula Březinová	79	15	5	99

V rámci předem připravených projevů bychom nejlépe ohodnotili Pavla Nášela s pouhými 23 chybami, horší by byl Petr Zubíček s 54 chybami, dále Jitka Pospíšilová se 67 chybami v projevu, Jakub Ohnutek se 77 chybami a nejhůře by se umístila Vendula Březinová s 99 chybami v předem připraveném projevu.

Na celkovém počtu chyb v nepřipravených projevech se chybné realizace vokálů podílely 76 procenty, nenáležitá výslovnost konsonantů 12 procenty, suprasegmentální rovina 11 procenty. V případě předem připravených projevů chybné realizace vokálů tvořily 74 procent, nenáležitá výslovnost konsonantů 13 procent, chyby v suprasegmentální rovině 13 procent.

4 RTA ZLÍN

RTA – Regionální Televizní Agentura je držitelem licencí pro televizní vysílání na frekvencích sdílených s Prima TV v pěti regionech České republiky: Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ostravě a Zlíně.

Relace *Minuty regionu* se zaměřuje na fungování státní správy a samosprávy, regionální politiku, hospodářství, ale i kuriozity a zajímavosti a trvá 5 až 7 minut.⁷⁹ Ve studiu zlínského štábu se celkově střídají tři hlasatelé, kteří čtou text ze čtecího zařízení. Od každého moderátora byla vybrána pro analýzu nahrávka v délce zhruba 90 vteřin.

4.1 Zdeněk Dvořák⁸⁰

Často dlouží vokály: *do kolejiště* [dokolejiště], *nafta* [naftá], *jednotka* [jednotká], *otázky* [ʔotáskÍ], často krátí vokály: *nejkritičtější* [nejkritičtější], *policisté* [policiste], *přijíždějící* [přijíždějící], *českého* [českeho], *zlínského* [zlinského], *ve druhém* [vedruhem], *Veselí* [veseli], *finále* [finale].

Často otevřeně vyslovuje vokály: *byla* [bIIa], *byli* [bIII], *silničáři* [silničářI], *ulici* [ulIci], *dodávky* [dodáfkI], *ztratili* [strařilI], *nad svými* [nacvímI], *vozidly* [vozidII], *doklouzali* [doklouzalI], *zastavit* [zastavIt], *Vizovicemi* [vIzovicemi], *vytekla* [vItekla], *i* [I], *Vizovicemi* [vIzovicemi], *finálový* [fInáloví], *zvyšovalo* [zvIšovalo], *motivaci* [motivacI], *hráli* [hrálI], *góly* [gólI], *začaly* [začalI], *síly* [sílI], *využila* [vIužila], *konečný* [konečnÍ], *finále* [fInále], *do auly* [doʔaulI], *přišly* [přišII], *otázky* [ʔotáskÍ].

Dvořák výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *dodávky a nákladního auta* [dodáfkI a nákladňního ʔauta], *Zlínem a Vizovicemi* [zlínem a vIzovicemI].

Někdy nepřesně vyslovuje skupiny souhlásek, objevují se jevy jako např. *elize*: *přesvědčil* [přesvječil], *svědčí* [svječí] – možnost záměny *s větší* a *svědčí*, *zvládla* [zládla], *dvacet tři* [dvacetři]; redukce souhlásek v koncovkách slov: *domácím házenkářkám* [do-

⁷⁹ Informace převzaty z internetových stránek <http://www.rta.cz>

máci^m házenkářkám]; nenáležitá asimilace způsobu artikulace: *nad svými* [nacvímI], *zlín-ské* [zlíncké].

Chybné přízvukování spojení slov s jednoslabičnou předložkou původní a nenáležité frázování se v této ukázce neobjevilo.

Často chybně realizuje polokadence nekoncevých větných úseků nebo kadence koncevých větných úseků věty oznamovací:

Řidiči dodávky a nákladního auta ztratili na ledě kontrolu nad svými vozidly a doklouzali se až do kolejiště.

[// řid'iči dodávkI a náklad'ního ?auta strat'ilI naleďe kontrolu nacvímI vozidli ↓ / ?a doklouzali se ?až dokolejišťé ↓ //] – klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku

Zasahovat tak musela i protichemická jednotka.

[// zasahovat tak musela ?I prot'ixemická jednotká → //] – polokadence místo klesající kadence koncevého větného úseku věty oznamovací

Železniční dopravu mezi Zlínem a Vizovicemi se podařilo obnovit krátce po desáté hodině ranní.

[// železnič'ní dopravu mezi zlínem a vizovicemi se podařilo ?obnovit krátce podesáté hoďiňe raňí → //] – polokadence místo klesající kadence koncevého větného úseku věty oznamovací

Finálový turnaj českého poháru se uskutečnil ve Zlíně, což zvyšovalo motivaci ušpět domácím házenkářkám, které hrály v modrých dresech.

[// fínálovI turnaj českeho poháru se ?uskutečnil vezlíňe ↓ / což zvlšovalo motivací ?uspjet domácí^m házenkářkám ↓ / které hráli vmodr'ix dresex → //] – klesající kadence místo polokadencí nekoncevých větných úseků

Přesvědčila se o tom i Olomouc – největší favorit soutěže.

[// přesvječila se ?otom ?I ?olomouc ↓ / nejvječí favorít soutěže ↓ //] – klesající kadence v místě nekoncevého větného úseku

⁸⁰ Nahrávka ZDENĚK DVOŘÁK na příloženém CD

Mladé zlínské družstvo dokázalo držet s Hanačkami krok celý první poločas, který prohrálo pouze o dva góly třináct ku patnácti.

[// mladé zlínské družstvo dokázalo držet zhanačkami krok celí první poločas ↓ / který prohrálo pouze ?odva góII třináct kupatnáct'I ↓ //] – klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku

Po změně stran ale začaly Zlíňankám postupně docházet síly, což Olomouc využila k navyšování náskoku.

[// pozmněne stran ?ale začalI zlíňanġkám postupně doxázet síII ↓ / což ?olomouc vIu-žila knavIšování náskoku ↓ //] – klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku

Konečný rozdíl ve skóre tak byl jednoznačný, když Zlín prohrál dvacet jedna ku třiceti.

[// koneční rozdíl veskóre tag bII jednoznační ↓ / gdiž zlín prohrál dvacet jedna kutřiceti ↓ //] – klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku

Finále českého poháru bylo jednoznačnou záležitostí Olomouce, která deklasovala slávistky třicet dva ku šestnácti.

[// fInále českého poháru bIIlo jednoznačnou záležitostí ?olomouce ↓ / která deklasovala slávistkI třicedva ku šesnáci → //] – klesající kadence místo polokadence nekoncevého větného úseku, polokadence místo klesající kadence koncevého větného úseku věty oznamovací

4.2 Jan Čada⁸¹

Čada nenáležitě prodlužuje vokály jen výjimečně: *a* [ʔá], *logo* [logó], avšak krátí dlouhé vokály velmi často: *málokdo* [malogdo], *mimořádně* [mimořadně], *významným* [vížnamnim], *ve zlínském* [vezlínském], *který by šoféroval s propadlým řidičským průkazem* [kteri bi šoferoval spropadlim řid'ičskim prukazem], *po novém* [po novem], *Kroměříž* [kromněřiži], *také dalších* [take dalšíx], *vybírat* [vibirat], *bývalé* [bívale], *volejbalové* [volejbalove], *Sedící* [sed'íci], *olomouckými* [ʔolomouckimi]. Ojediněle vyslovuje vokály příliš otevřeně: *i* [ʔI], nebo zavřeně: *dopravy* [dopravi], *linek* [línek].

⁸¹ Nahrávka JAN ČADA na přiloženém CD

Čada výjimečně realizuje spojení samohlásek a souhlásek bez rázu v případech, kdy se doporučuje užití rázu: *je ale* [je ale], nebo kdy je použití rázu závazné (po neslabičných předložkách, zde je to předložka *v*): *v atletickou* [vatletickou].

Někdy nepřesně vyslovuje skupiny souhlásek, objevují se nenáležitě jevy jako např. elize: *patnáct* [patnác]; objevuje se nenormativní asimilace znělosti párového konsonantu ve spojení se souhláskou jedinečnou: *totiž mohl* [tořiž mohl], *prvních lednových* [prvňích lednovích], *knih vyletěly* [kňih vilet'eli], *ve zmiňovaných městech* [vezmiňovaníh mňestex], *původních návrhů* [púvodňíh návrhů], *průběh mělo* [prúbjeh mňelo]; zjednodušená výslovnost souhlásek stejných v místě, kde se doporučuje výslovnost se zachováním obou souhlásek: *na rozích hřiště* [narozišřišće].

Chybné přízvukování spojení slov s jednoslabičnou předložkou původní nebylo v ukázce doloženo.

Někdy chybně frázuje:

Na rozích hřiště bude prostor pro skok vysoký a volejbalové sportoviště.

[// narozíhřišće bude prostor proskok visokí / ?a / volejbalove sportovišće ↓ //] – spojka *a* rušivě oddělena

Až překvapivě jednoznačný průběh mělo utkání mezi sledgehokejisty Hamé Sedící medvědi Zlín a Olomouckými kohouty.

[// ?aš překvapivje jednoznační průbjeh mňelo ?utkáňi mezi sležhokejisti hamé sedící medvjedí zlín / ?a / ?olomouckimi kohouti ↓ //] – spojka *a* rušivě oddělena

Někdy chybně realizuje polokadence nekoncových větných úseků nebo kadence koncových větných úseků věty oznamovací:

Podle věcí neznalých kupujících mají zdražení na svědomí knihkupci a změna sazby DPH z pěti na devět procent.

[// podle vjecí neznalích kupujících / mají zdražení nasvjedomí kňixkupci ↓ / ?á zmňena sazbi dépéhá / spjetí nadevjet procent ↓ //] – nenáležitá klesající kadence místo polokadence nekoncového větného úseku

Bývalé asfaltové hřiště a škvárová atletická dráha by se měly změnit v atletickou dráhu s umělým povrchem a malé fotbalové hřiště s umělou trávou.

[// bívale ?asfaltové hřiště ?a škvárová ?atletická dráha bi se mňeli zmňeňit vatletickou dráhu s?umňelím povrchem ↓ / ?a malé fodbalové hřiště s?umňelou trávou ↓ //] – ne-náležitá klesající kadence místo polokadence nekoncového větného úseku

4.3 Lucie Valová⁸²

Někdy nevhodně prodlužuje vokály: *komplikace* [komplikacé], *sochy* [soxÍ], *republiky* [republikÍ], *kraji* [krajÍ], *varianty* [variantí], *Václavíka* [václavíká], *výběry* [vívberÍ], někdy nenormativně zkracuje při výslovnosti dlouhé vokály: *milí* [mili], *projít* [projit], *extrémně* [?ekstremňe], *nepříznivého* [nepřízňivého], *sněhového* [sňehoveho], *zlinští* [zlinšťí], *záchranáři* [zaxranáři], *nejlepším* [nejlepšim], *ve slavičínském* [veslavičinském], *zlinští* [zlinšťí].

Výjimečně vyslovuje vokály příliš otevřeně: *sochy* [soxÍ], *republiky* [republikÍ], *kraji* [krajÍ], *přitahovali* [přitahovalI], *Moravy* [moravI], *utkaly* [?utkalI], *výběry* [vívberÍ], ojedinele vyslovuje vokály příliš zavřeně: *diváci* [d'iváci], *dominovali* [dominovali].

Chyby v používání rázu se v této ukázce nevyskytovaly.

Ojedinele chybje ve výslovnosti souhláskových skupin: redukováná výslovnost [j], [l]: *už jen* [?uš^jen], *konal* [kona^l].

Chybné přízvukování spojení slov s jednoslabičnou předložkou původní nebylo v ukázce doloženo.

Chyby ve frázování nebyly v této ukázce zpozorovány.

Poměrně často chybje v intonaci nekoncových větných úseků:

Už jen pár dnů zbývá do startu her Třetí zimní olympiády dětí a mládeže České republiky, které se uskuteční ve Zlínském kraji.

[// ?uš jen pár dnů zbývá dostartu her třetí zimní ?olimpijádi dětí a mládeže české republiky ↓ / které se ?uskuteční ve zlínském kraji ↓ //] – nevhodná klesající kadence místo polokadence nekonečného větného úseku

Zlínský kraj odmění částkou deset tisíc korun pana Vojtěcha Václavíka, který v loňském roce našel v lese velmi vzácný historický meč.

[// zlínský kraj ?odmění částkou deset tisíc korun pana vojtěcha václavíka ↓ / který v loňském roce našel v lese / velmi vzácný historický meč] – klesající kadence místo polokadence nekonečného větného úseku

Tescoma v bílém sice šla pět minut před koncem díky Malárovi do vedení, osmý tým slovenské ligy však ještě dokázal vyrovnat na konečných dva dva.

[// tescoma v bílém sice šla pět minut před koncem díky malárovi do vedení ↓ / ?osmý tým slovenské ligy však ještě dokázal vyrovnat / nakonec dva dva ↓ //] – klesající kadence místo polokadence nekonečného větného úseku

V zápase běček jednoznačně dominovali Moravané a přehráli Dubnici vysoko pět dva.

[// v zápase běček jednoznačně dominovali moravané ↓ / a přehráli dubnici vysoko pět dva ↓ //] – klesající kadence v místě nekonečného větného úseku

4.4 Srovnání projevů moderátorů RTA Zlín

Zdeněk Dvořák

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	4	8	28	0	2	42
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	4	0	2	1		7
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	0	0	10			10
Celkem	59					

⁸² Nahrávka LUCIE VALOVÁ na příloženém CD

Jan Čada

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	2	18	1	2	2	25
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	1	6	0	1		8
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	0	2	2			4
Celkem	37					

Lucie Valová

Vokály	Dloužení	Krácení	Otevřenost	Zavřenost	Ráz	Souhrn
	7	10	7	2	0	26
Konsonanty	Elize	As. znělosti	As. artikulační	Jiné		Souhrn
	2	0	0	0		2
Supraseg. rovina	Přízvukování	Frázování	Intonace			Souhrn
	0	0	4			4
Celkem	32					

	Vokály	Konsonanty	Supraseg. rovina	Celkem
Lucie Valová	26	2	4	32
Jan Čada	25	8	4	37
Zdeněk Dvořák	42	7	10	59

V rámci přehledu moderátorů RTA Zlín bychom nejhůře hodnotili Zdeňka Dvořáka, který se dopustil celkem 59 chyb ve svém projevu, především z důvodu četného výskytu otevřené výslovnosti vokálů, lépe bychom hodnotili Jana Čadu se 37 chybami v projevu a nejlépe by se v tomto srovnání umístila Lucie Valová se 32 chybami.

Na celkovém počtu chyb se chybné realizace vokálů podílely 73 procenty, nenáležitá výslovnost konsonantů 13 procenty, suprasegmentální rovina 14 procenty.

4.5 Srovnání moderátorů RTA Zlín a Rádía Zlín

Srovnáváme projevy moderátorů RTA Zlín a předem připravené projevy hlasatelů Rádía Zlín.

	Vokály	Konsonanty	Supraseg. rovina	Celkem
Pavel Nášel	12	4	7	23
Lucie Valová	26	2	4	32
Jan Čada	25	8	4	37
Petr Zubíček	35	7	12	54
Jakub Ohnutek	49	4	9	62
Zdeněk Dvořák	47	9	10	66
Jitka Pospíšilová	50	11	6	67
Vendula Březinová	79	15	5	99

Z tabulky je zřejmé, že dva moderátoři RTA Zlín – Lucie Valová a Jan Čada – se umístili v první polovině přehledu seřazeném podle počtu chyb. Zdeněk Dvořák s 66 chybami by se umístili až za hlasatele Rádía Zlín Petra Zubíčka a Jakuba Ohnutka. Těsně za Zdeňka Dvořáka bychom umístili hlasatelku Rádía Zlín Jitku Pospíšilovou. Jen první a poslední položka zůstává neměnná – nejlépe bychom ohodnotili projev Pavla Nášela z Rádía Zlín a tabulku uzavírá s velkou ztrátou 99 chyb Vendula Březinová taktéž z Rádía Zlín.

ZÁVĚR

Hlasatelé Rádía Zlín nejčastěji chybovali v nejméně frekventovaných hláskách – v samohláskách, především v jejich kvalitě. Zaznamenali jsme téměř o polovinu více výskytů chyb v realizaci kvality samohlásek než v počtu chyb v kvantitě (259 chyb v kvalitě ku 182 chybám v kvantitě). Většinu položek chybných realizací tvoří otevřená výslovnost vokálů, objevily se jen dva případy příliš uzavřené výslovnosti samohlásek, oba případy se vyskytly v mluvě Pavla Nášela. Dloužení krátkých vokálů se vyskytovalo častěji než nenáležité krácení (108 dloužení ku 68 krácení), častější dloužení samohlásek pozorujeme v projevech mluvených bezprostředně, spatra (62 ku 46 případům v projevech připravených). Mírná tendence k nenáležitému zkracování dlouhých vokálů se zase projevuje v projevech předem připravených (34 ku 29 případům v projevech nepřipravených).

Z celkového počtu 19 případů pochybení v realizaci bez rázu (započítány nejsou čtyři chyby u Pavla Nášela) se sedm objevilo v projevech předem připravených a dvanáct v projevech mluvených bezprostředně, spatra. Na celkovém počtu chyb (počítáme zde projevy připravené i nepřipravené) se chybné realizace vokálů podílely 75 procenty.

Celkově největší podíl na chybných realizacích konsonantů tvoří elize – 58 procent, nepatrně více se chybovalo při výslovnosti souhlásek v projevech předem připravených (38 výskytů v projevech nepřipravených ku 41 výskytu v projevech připravených, z toho polovinu tvoří elize, počítáno bez výsledků projevu Pavla Nášela). Z předpokládaných asimilací znělosti bylo zaznamenáno 10 výskytů z celkových 86 chyb (projevy připravené i nepřipravené). Na celkovém počtu chyb (počítáme zde projevy připravené i nepřipravené) se chybné realizace konsonantů podílely 13 procenty.

Souhrnně největší podíl na chybách v suprasegmentální rovině mělo chybné frázování – 51 procent. O něco více se chybovalo v projevech nepřipravených (33 případů ku 29 případům v projevech připravených, nezahrnujeme pro porovnání výsledky projevu Pavla Nášela). Na celkovém počtu chyb (počítáme zde projevy připravené i nepřipravené) se chybné realizace v oblasti suprasegmentální roviny podílely 12 procenty.

V rámci projevů pronášených spatra bychom nejlépe ohodnotili Petra Zubíčka s 61 chybami, hůře by se umístila Jitka Pospíšilová se 74 chybami v projevu, dále Jakub

Ohnutek se 79 chybami a nejhůře by se umístila Vendula Březinová s 91 chybami v projevu pronášeném spatra.

Projev předem připravený byl celkově o 7,5 procenta lepší než projev mluvený bezprostředně, spatra.

V rámci předem připravených projevů bychom celkově nejlépe ohodnotili Pavla Nášela s pouhými 23 chybami, horší by byl Petr Zubíček s 54 chybami, dále Jitka Pospíšilová se 67 chybami v projevu, Jakub Ohnutek se 77 chybami a nejhůře by se umístila Vendula Březinová s 99 chybami v předem připraveném projevu.

Moderátoři RTA Zlín nejčastěji chybovali ve výslovnosti vokálů, podíl chybných realizací vokálů na celkovém součtu chyb tvoří 74 procent. Častěji krátí dlouhé samohlásky (36 výskytů), než prodlužují krátké vokály (13 výskytů). Vyskytly se jen čtyři případy příliš uzavřené výslovnosti samohlásek, otevřená výslovnost je mnohem frekventovanější (36 výskytů, z toho Zdeněk Dvořák vyslovuje vokály otevřeně výrazně často – 28 výskytů). Objevily se jen čtyři případy chybné realizace bez rázu.

V rámci chybné realizace konsonantů se nejvíce vyskytovaly elize (7 výskytů) a nevhodná znělostní asimilace (6 výskytů, všechny v projevu Jana Čady). Na celkovém počtu chyb se chybná výslovnost souhlásek podílela 13 procenty.

V suprasegmentální rovině moderátoři RTA Zlín chybovali nejvíce v intonaci (především Zdeněk Dvořák – 10 výskytů z celkových 16, jedná se hlavně o záměny kadence a polokadence). Chyby v suprasegmentální rovině se na celkovém počtu chyb podílely 14 procenty.

V rámci přehledu moderátorů RTA Zlín bychom nejhůře hodnotili Zdeňka Dvořáka, který se dopustil celkem 59 chyb ve svém projevu, především z důvodu časté otevřené výslovnosti vokálů, lépe bychom hodnotili Jana Čadu se 37 chybami v projevu a nejlépe by se umístila Lucie Valová se 32 chybami.

Mezi nejlepší mluvčí by se celkově zařadili Pavel Nášel z Rádia Zlín (23 chyb) a Lucie Valová z RTA Zlín (32 chyb), nejhůře bychom hodnotili projevy hlasatelky Rádia Zlín Venduly Březinové (99 chyb).

Mezi nejčastějšími chybami se objevovaly: otevřená výslovnost vokálů (293 výskytů), dloužení vokálů (121 výskytů), krácení vokálů (104 výskytů), dále elize (53 výskytů), chyby v intonaci (44 výskytů) a ve frázování (37 výskytů).

ANOTACE

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky

Jméno

Magda Karlíková

Název práce

Kultura mluvených projevů vybraných zlínských médií (TV RTA Zlín, Rádio Zlín)

Název v angličtině

Concinnity of spoken utterances of selected media in Zlín (based on TV RTA Zlín and Radio Zlín material)

Vedoucí práce

PhDr. Petr Pořízka

Anotace

Mluvené projevy pěti hlasatelů Rádía Zlín a tří moderátorů RTA Zlín jsou analyzovány na pozadí platné ortoepické normy. Nejčastěji se objevují nenormativní odchylky v kvantitě a kvalitě vokálů při výslovnosti (dloužení, krácení vokálů, otevřená výslovnost vokálů), nenormativní realizace spojení samohlásek jako asimilace způsobu a místa artikulace, nenormativní znělostní asimilace, elize, chybná intonace koncových a nekonečných větných úseků.

Klíčová slova

otroepie, mluvený projev, asimilace, intonace, ráz, rozhlas, televize, Zlín

Anotace v angličtině

The spoken utterances of five Radio Zlín reporters and three RTA Zlín newscasters are analyzed and confronted with actual standard of pronunciation. The most occurred unnormalized phenomena are divergences in quality and quantity of vowels (distribution of long and short vowels, open articulation of vowels), unnormalized releases of consonant connections, such as an assimilation of the process of articulation, sonance assimilation, elisions, incorrect intonation of statements and compound and complex sentences.

Anglická klíčová slova

orthoepy, utterance, assimilation, glottal catch, intonation, radio, television, Zlín

Přílohy volně vložené

1 CD

Rozsah práce

49 s.

Počet citovaných titulů

6 monografií, 2 časopisecké články, 2 internetové stránky

BIBLIOGRAFIE

Monografie

DANEŠ, František, HÁLA, Bohuslav, JEDLIČKA, Alois, ROMPORTL, Milan. *O mluveném slově*. Praha: SPN, 1954. 122 s.

HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha : Scientia, 1995. 74 s.

KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie českého jazyka*. Praha: SPN, 1984. 110 s.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum, 1994. 366 s.

ROMPORTL, Milan a kol. *Výslovnost spisovné češtiny I (výslovnost slov českých)*. Praha: Academia 1967

ROMPORTL, Milan a kol. *Výslovnost spisovné češtiny II (výslovnost slov přejatých)*. Praha: Academia 1978

Časopisecké články

JANÍKOVÁ, Jitka. Moderátoři televizního zpravodajství (ze série poslechových textů „Řečový vzor“). In: *Čeština doma a ve světě*, č. 3–4, 2001, Janíková, J. (ed.), s. 178–197

PALKOVÁ, Zdena, VEROŇKOVÁ-JANÍKOVÁ, Jitka, HEDVÁBNÁ, Barbora. Zvuková podoba rozhlasové češtiny. In: *Proměna rozhlasového výrazu a tvaru*, Praha, sborník příspěvků z jarního semináře 2003, s. 20–39

Internetové stránky

<http://www.radiozlin.cz>, datum nahlížení: únor 2008

<http://www.rta.cz>, datum nahlížení: únor 2008